

Секція 3

"Моделювання та інформаційні технології в управлінні соціально-економічними системами"

УДК 658:911.6

Педченко Н. С.

МЕТОД РАЙОНУВАННЯ ПРИ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто основні положення такого наукового методу пізнання, як районування, узагальнено різноманітні погляди щодо його трактування і виділено сфери, у які успішно його впроваджено, та здійснено спробу довести можливість застосування методу районування при оптимізації потенціалу підприємства на основі SWOT-аналізу.

Аннотация. Рассмотрены основные положения такого научного метода познания, как районирования, обобщены различные взгляды относительно его трактовки и выделены сферы, в которые успешно оно внедрено, и предпринята попытка доказать возможность применения метода районирования при оптимизации потенциала предприятия на основе SWOT-анализа.

Annotation. The basic principles of such scientific method of cognition as zoning are studied, views on a variety of interpretations are summarized and areas in which it was successfully implemented are highlighted, and an attempt to prove the applicability of the method of zoning with optimization based on a SWOT-analysis is made.

Ключові слова: районування, SWOT-аналіз, формування вибіркової сукупності.

Сучасність характеризується постійним розвитком різних ускладнених ринковими проявами економічних систем, і потенціал підприємства як важкоструктурована система не є винятком з такого правила. Це знаходить свій прояв у пошуку нових, більш ефективних методів пізнання такої економічної системи з метою гармонізації внутрішньої будови та її відповідності непередбаченим впливам зовнішнього середовища. Нові форми, методи та інструменти дослідження запозичуються із зарубіжного досвіду або з інших галузей, де вони ефективно використовуються і приносять позитивні результати. На основі таких запозичень, враховуючи попередній досвід, дані форми, методи та способи пізнання вдосконалюються та пристосовуються до існуючих умов, що приносить найбільший ефект і створює умови для вдосконалення потенційних можливостей вітчизняних суб'єктів господарювання. Однією з таких форм наукового дослідження є метод районування, який є вихідним положенням і поняттям регіональної економіки.

При вирішенні такого важливого завдання, як оптимізація структури потенціалу розвитку підприємства, автор пропонує звернути увагу на можливість використання SWOT-аналізу як "найбільш широко визнаного підходу до аналізу середовища" [1, с. 231], що базуватиметься на отриманих результатах опитуваної вибірки. Інструментом формування вибіркової сукупності для проведення обстеження слугуватиме метод районування. Можливість його застосування, на думку автора, обумовлена важливістю окреслення типу вибірки та визначеності з її обсягом, що забезпечить репрезентивність, надійність і валідність результатів дослідження.

Районування, відповідно до вільної енциклопедії, — "територіальний поділ народного господарства країни ... на економічно збалансовані частини, які відзначаються ... в першу чергу, економічно вигідною спільністю і сталістю структури ... та порівняльним рівнем розвитку" [2]. Районування найчастіше пов'язують з проблематикою дослідження території і знаходяться у сфері інтересів географічних наук через виділення економічних районів [3, с. 27]. Як процес просторового впорядкування економіко-географічної інформації, в результаті якої можливий розподіл території на окремі частини — економічні райони, пропонується розглядати економічне районування в науковій літературі [4, с.19]. "Регіони характеризуються як нечто целое с комплексами признаков. При этом нередко выявляются важные связи между признаками, не привлекающие внимание исследователей при раздельной классификации" [4, с. 204]. Підкреслюється, що "радянській школі районування ..., яка робить наголос на принципі однорідності, притаманне бачення району, передусім, як певної системи функціональних взаємозв'язків і відносин тих територіальних осередків, які об'єднуються в район" [5, с. 86].

"Проблеми економічного районування завжди викликали великий інтерес дослідників", — стверджує Поповкін В. А. [5, с. 75]. Таку цікавість він пояснює як передбачення нового рівня абстракції, вміння синтезувати величезну за обсягом інформацію та "характеризує як певний рівень цивілізованості". На користь

методу районування свідчить таке твердження: "Суспільство звертається до нього, як свідчить історія, у вирішальні моменти своєї еволюції" [5, с. 75].

Комплексності і можливості застосування методу районування в різних сферах діяльності надає Голиков О. П. та стверджує, що районування – це міждисциплінарний метод наукового аналізу і синтезу важливих явищ об'єктивної дійсності, прогнозування, планування й управління людською діяльністю, процес просторового упорядкування важливої інформації [4, с. 215].

У сучасних підходах районування розглядається як "науково обґрунтоване виділення за певними ознаками територій країни або країн, що історично склалися або формуються в процесі розвитку продуктивних сил і об'єктивно відбивають територіальний поділ праці" та має на меті "не лише пізнавальне значення ..., а є важливим чинником територіальної організації та управління господарством країни" [6, с. 203]. "Велике прикладне значення економічного районування полягає в тому, що воно є основою формування і реалізації державної регіональної економічної політики, а також використовується в практиці територіального управління господарством..." [7, с. 99]. Наведені підходи зводяться до думки про можливість та необхідність застосування результатів районування для підвищення ефективності управління через планування та "визначення напрямів перспективного розвитку" [6, с. 204; 7, с. 99].

Крім цього, метод районування "є науковим методом територіальної організації... і водночас одним із засобів раціонального розміщення виробництва, вдосконалення його спеціалізації та піднесення соціально-економічного розвитку" [7, с. 99].

Перевагами такого методу дослідження, на думку автора, що склалася в результаті детального вивчення наведених підходів, є:

можливість виділення своєрідних утворень, вивчення та прогнозування їх розвитку;

наявність певної спеціалізації, цілісності, спільності і сталості новосформованих утворень;

виявленість важливих взаємозв'язків і відносин при забезпеченні однорідності;

перспективність на основі порівняння своєрідності та відмінності;

відповідність різним запитам (інтересам або цілям) через пізнавальне або практичне значення.

Враховуючи, що метод районування спрямований, у даному випадку, на визначення вибіркової сукупності для проведення SWOT-аналізу, результатом якого буде визначеність у наявності і складі окремих елементів та їх питомій вазі такої важкоструктурованої економічної системи, як потенціал підприємства, то наведені переваги дозволять спрогнозувати перспективність структурних зрушень таких окремих складових та встановлення межі толерантності або безпеки таких зрушень з метою позитивного розвитку в майбутньому.

Таким чином, наведені переваги та розуміння можливості й актуальності застосування такого методу дослідження, як районування, при оптимізації потенціалу розвитку підприємства через розширення сфери його використання дозволять сформувати диференційовані індивідуальні стратегії розвитку на підставі проведення SWOT-аналізу сформованих вибірових сукупностей (районів), забезпечуючи наукову і практичну значущість. Такі стратегії базуватимуться на аналізі вигідності спеціалізації; доцільності цілісності, спільності і сталості; оцінці збалансованості та пропорційності взаємозв'язків і відносин; ефективності організації управління та політики планування розвитку.

Література: 1. Мізюк Б. М. Сутність SWOT-аналізу / Б. М. Мізюк // Основи стратегічного управління : підручник. – Львів : Магнолія-2006, 2009. – С. 228–236. 2. uk.wikipedia.org/wiki. 3. Количественные методы районирования и классификации : монографія / А. М. Трофимов, Я. И. Заботин, М. В. Панасюк, В. А. Рубцов. – Казань : Издательство Казанского университета, 1985. – 111 с. 4. Голиков А. П. Регионы Украины: поиск стратегии оптимального развития : монографія / А. П. Голиков. – Харьков, 1994. – 312 с. 5. Поповкін В. А. Регіонально-цілісний підхід в економіці : монографія / В. А. Поповкін. – К. : Наукова думка, 1993. – 219 с. 6. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика : підручник / Д. М. Стеченко. – К. : Вікар, 2006. – 396 с. 7. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка : підручник / С. І. Дорогунцов, Т. А. Заяць, Ю. І. Пігуренко та ін. ; за заг. ред. С. І. Дорогунцова. – К. : КНЕУ, 2005. – 988 с.

Прокопенко О. А.

УДК 336.71(477)

МОДЕЛЬ ОЦІНКИ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто питання важливості та необхідності оцінки рівня фінансової стійкості банківської системи (ФС БС), проаналізовано існуючі методи її оцінки та визначено їх недоліки. Запропоновано концептуальну схему аналізу ФС БС на основі комплексу моделей оцінки фінансової стійкості (ФС) банків.

Аннотация. Рассмотрены причины и необходимости оценки уровня финансовой устойчивости банковской системы (ФУ БС), проанализированы существующие методы ее оценки и определены их

© Прокопенко О. А., 2011